

Problemet med försämrad jordbruksmark i EU och särskilt i Sydeuropa: lösningar genom EU:s jordbrukspolitiska instrument

Europaparlamentets resolution av den 12 mars 2009 om problemet med försämrad jordbruksmark i EU och särskilt i Sydeuropa: lösningar genom EU:s jordbrukspolitiska instrument (2008/2219(INI))

Europaparlamentet utfärdar denna resolution

- med beaktande av FN:s konventioner för bekämpning av ökenspridning i de länder som gravt drabbades av torka och/eller ökenspridning, särskilt i Afrika, från 1994, och om biologisk mångfald från 1992,
- med beaktande av sin ståndpunkt från första behandlingen den 14 november 2007 inför antagandet av Europaparlamentets och rådets direktiv om inrättande av rambestämmelser för markskydd¹,
- med beaktande av sin resolution av den 9 oktober 2008 om problemet med vattenbrist och torka i Europeiska unionen²,
- med beaktande av artikel 45 i arbetsordningen,
- med beaktande av betänkandet från utskottet för jordbruk och landsbygdens utveckling och yttrandet från utskottet för miljö, folkhälsa och livsmedelssäkerhet (A6-0086/2009), och av följande skäl:
  - A. Kännetecknande för jordbruksverksamhet som ekonomisk sektor betraktad är att den är i hög grad beroende av naturprocesser och samtidigt själv rymmer stora möjligheter att påverka naturen.
  - B. Jordbruket är det bästa sättet att undvika en försämring av markkvaliteten, och detta kräver en lämplig strategi som främjar upprätthållandet av denna verksamhet.
  - C. EU:s jordbruksbefolkning fyller en mycket viktig funktion i bekämpningen av ökenspridningen och EU-producenterna spelar en central roll för att bevara växttäcket i de regioner som drabbas av ihållande torka. Permanenta grödor, vallodlingar och skogsodlingar är likaså mycket viktiga för vattenupptaget.
  - D. Särskilt i Sydeuropa, men även i andra regioner i medlemsstaterna, står jordbruksmarkerna i centrum för den pågående miljöutarmning som uppstått ur det skadliga samspelet mellan mänsklig verksamhet och klimathändelser.
  - E. En alltför intensiv odling kan bidra till en utarmning av jordarna och göra dem obördiga.
  - F. Ökenspridningen anses i dag vara ett av de största hoten som bidrar till jordförsämringen i Medelhavsländerna.

---

¹ EUT C 282 E, 6.11.2008, s. 281.

² Antagna texter, P6_TA(2008)0473.

- G. Marken utgör grunden för produktion av livsmedel, foder, textilier och bränslen, och den spelar en viktig roll för avskiljning av koldioxid. Marken riskerar dock i dag – mer än någonsin tidigare – att skadas på ett irreversibelt sätt på grund av vinderosion och laminär erosion, föroreningar, försaltning, hårdgörning samt förlust av organiska ämnen och av markens biologiska mångfald.
- H. Skadliga effekter har redan konstaterats i form av hydrogeologisk obalans, intrång av havsvatten i kustnära grundvatten, saltanrikning av marker, förlust av jordbruksmark, försämrade biologisk mångfald samt ökad utsatthet för bränder och växt- och djursjukdomar.
- I. Dessa förändringar i växelspelet mellan den naturliga och den av människan skapade miljön har viktiga följder för jordbruket och djurhushållningen, för jordbruksmarkernas bärkraftighet och för utbudet av jordbruksprodukter, med uppenbara konsekvenser för livsmedelssäkerheten, samt för den sociala, kulturella och ekonomiska dimensionen för de berörda områdena eftersom jord överges. Detta har även hydrogeologiska återverkningar.
- J. Eftersom bevattning även bidrar till att upprätthålla markfuktigheten och fylla på grundvattenlagren, måste dessa faktorer beaktas vid utformningen av den gemensamma jordbrukspolitikerna.
- K. Vattenbristen leder till ökade priser på jordbruksråvaror. En trygg försörjning av livsmedel till befolkningen måste därför garanteras.
- L. Genom riktade åtgärder inom ramen för förvaltningen av jord- och skogsbrukssystem finns det möjlighet att påverka den allmänna kolbalansen och därmed bidra till att minska utsläppen av växthusgaser.
- M. Förenta nationernas ovannämnda konvention om bekämpning av ökenspridning har som mål att bekämpa förstörelse av åkermark och torka. Parlamentet stöder denna konvention.
- N. Ramdirektivet om vatten (direktiv 2000/60/EG¹) är ett grundläggande instrument som drar upp en rättslig ram för markskyddet, främjar det interregionala samarbetet och ett hållbart utnyttjande av de tillgängliga vattenresurserna och samtidigt bidrar till att minska konsekvenserna av översvämningar och torka.
- O. För att undvika att tvingas söka nödlösningar som i sig kan medföra en kedjereaktion av ytterligare skadeverkningar krävs ett integrerat och tvärvetenskapligt förhållningssätt.
- P. Det finns anledning att övervaka situationen både vad gäller den fortsatta utvecklingen av identifierade riskområden och uppkomsten av nya, med hjälp av särskilda tillämpningar av satellitövervakningssystem och kartografiska modeller över rådande geologiska, biologiska och kemiska markförhållanden.
- Q. Rapporter om extrema klimatförhållanden blir allt vanligare, med skarpa växlingar mellan perioder av torka och kraftiga regn vilka påskyndar den pågående utarmningen av jordskorpan, särskilt i de områden i såväl norra som södra Europa där jordmånen är särskilt ömtålig.

---

¹ EGT L 327, 22.12.2000, s. 1.

R. Såväl efterfrågan som priset på livsmedel har ökat runtom i världen.

1. Europaparlamentet anser det nödvändigt att man till riktlinjerna och förvaltningsmetoderna för den gemensamma jordbrukspolitiken fogar principer och instrument för att skydda klimatet i allmänhet och begränsa ytterligare skador av jordmånen i synnerhet.
2. Europaparlamentet framhåller att gemenskapens finansiering av insatser för att anpassa jordbrukssektorn till klimatförändringarna bör ha en territoriell inriktning där man tar hänsyn till graden av sårbarhet i olika områden i EU. Parlamentet påminner om att jordbruksmarkerna i södra Europa, enligt tillförlitliga bedömningar som gjorts både på internationell nivå och på EU-nivå, är mer sårbara för klimatförändringarna.
3. Europaparlamentet beklagar stats- och regeringschefernas kortsiktighet när de beslutade att sänka budgetanslagen för landsbygdsutvecklingen. Parlamentet konstaterar att de medel som förutses för andra pelaren är alltför begränsade för att man ska kunna bemöta de nya utmaningarna i samband med klimatförändringen.
4. Europaparlamentet anser att de nuvarande problemen, inbegripet livsmedels- och vattenbrist, stigande temperaturer, ökad avdunstning och risk för markförstörelse, kräver en ny, integrerad och vetenskaplig jordbrukspolitik som är anpassad till Medelhavsområdets klimatförhållanden. Parlamentet anser att denna politik, med hjälp av europeiska och nationella institutioner, bör spegla forskningen kring och utvecklingen av grödor som lokalt anpassats till de nya miljörelaterade utmaningarna på områden såsom vattenbesparing, samtidigt som jordbrukarna bör erbjudas en tillräcklig inkomst som garanterar dem en europeisk levnadsstandard.
5. Europaparlamentet anser att de principer som ligger till grund för den gemensamma jordbrukspolitiken målsättning att säkra goda jordbruks- och miljöförhållanden bör, som led i strategin för att skydda jordmånen, i högre grad främja åtgärder för att kontrollera och göra befintliga dräneringssystem mer funktionsdugliga och ekologiskt hållbara, genom att utarbeta ekologiskt hållbara, områdesanpassade vattenförvaltningsplaner och rådgöra med jordbrukare i områden som hotas av torka om hur man på ett framgångsrikt sätt bedriver områdesanpassad, vattneffektiv odling.
6. Europaparlamentet anser att EU bör öka stödet till förbättringar av förvaltningen av vattenresurserna i jordbruksområden genom att stimulera åtgärder för att införa effektivare bevattningssystem som är anpassade till de olika grödorna, främja forskning på detta område och se till att de biotekniska framstegen utnyttjas i större utsträckning.
7. Europaparlamentet anser att det genom kooperativ måste byggas och underhållas mikrobevattningsbassänger (dammar i kuperad terräng) som även kan utnyttjas för att bekämpa bränder. För att hålla nere bygg- och installationskostnaderna bör dessa i första hand placeras i områden som ligger ovanför de områden som ska bevattnas med hjälp av naturlig tillrinning, och man bör även återvinna avloppsvatten från tätbebyggelse genom biologisk vattenrening och sedimentering.
8. Europaparlamentet framhåller betydelsen av terrasserade odlingar för att bekämpa jorderosionen och för att öka markens förmåga att magasinera vatten samt anser det lämpligt att åtgärder vidtas för att vidmakthålla, återställa och bygga sådana terrasserade odlingar.

9. Europaparlamentet anser att förvaltningssystemen för jord- och skogsbruk bör omfatta program för återplantering av skog på marginell och/eller förorenad jordbruksmark, inte minst med tanke på att buskarnas rotsystem ser till att binda det övre, lösare jordlagret till den fastare stengrunden som fungerar som ett reningsfilter.
10. Europaparlamentet stöder inrättandet av en gemenskapspolitik på skogsområdet, vars främsta mål ska vara att bekämpa klimatförändringar.
11. Europaparlamentet anser att det dessutom är nödvändigt att främja jordbruksmetoder som bevarar växttäckets i syfte att undvika saltanrikning av flodbäddarna till följd av jorderosion.
12. Europaparlamentet påpekar att många av de buskarter som förekommer i Medelhavsområdet är förhållandevis brandtåliga med mycket god återväxtförmåga och att de därför bör utnyttjas. Deras rotsystem är dessutom väl lämpade för att hindra jorderosion.
13. Europaparlamentet anser i detta sammanhang att man bör främja odling av sorter som kräver mindre vatten och att man i förekommande fall skulle kunna ersätta vårsådda grödor med höstsådda grödor eftersom dessa, förutom att de kräver mindre bevattning, på ett effektivt sätt skyddar jordarna genom att de är täckta med växtlighet under vinterperioden, som är en kritisk tid när det gäller jorderosion.
14. Europaparlamentet anser att plantskolor skulle kunna odla fram lantsorter som är bättre anpassade till de lokala betingelserna och att detta bör uppmuntras genom specifika åtgärder.
15. Europaparlamentet begär att man främjar bevarandet och planteringen av häckar, i synnerhet i sådana områden där dessa gått förlorade under de senaste åren.
16. Europaparlamentet noterar den viktiga roll som växtgenetiska resurser spelar för jordbrukets anpassning till förändrade klimatvillkor. Parlamentet uppmanar därför kommissionen och medlemsstaterna att lägga fram program för att med hjälp av jordbrukare, trädgårdsmästare och små och medelstora växtförädlingsföretag främja bevarandet och vidareutvecklingen av växtgenetiska resurser.
17. Europaparlamentet påminner om vikten av träd för att jordbruksmarken ska återhämta sig och vattnet hållas kvar. Parlamentet uppmanar kommissionen och berörda medlemsstater att främja sådana jordbrukssystem som anpassats till jordmånen i Medelhavsområdets ekosystem.
18. Europaparlamentet anser att bland kriterierna för att bevara jordens organiska innehåll bör de principer som ligger till grund för den gemensamma jordbrukspolitikens målsättning att säkra goda jordbruks- och miljöförhållanden främja system för att ta upp och transportera kol genom att i mesta möjliga mån utnyttja tekniker för att bedriva jordbruk i torra områden utan konstbevattning (minsta möjliga bearbetning av markskiktet, växelbruk, lantsorter anpassade till lokala betingelser, kontroll av avdunstning, styrd gödsling, integrerad bekämpning osv.).
19. Europaparlamentet uppmanar behöriga myndigheter på lokal nivå att fastställa förvaltningsmetoder och tekniker för utnyttjande av bevattningsresurser utifrån ändrade

behov och miljövillkor, att anpassa utnyttjandet av befintliga vattenresurser till deras beskaffenhet och att se till att förvaltningsorganen för bevattningssystem agerar för att säkra att dessa vattenresurser utnyttjas på bästa möjliga sätt, inte minst med tanke på behovet att minska de förluster som uppkommer i distributionssystemen.

20. Europaparlamentet förespråkar inrättandet av ett gemenskapsobservatorium för torka inrättas som en särskild enhet vid Europeiska miljöbyrån i Köpenhamn och att åtgärder vidtas för att förstärka EU:s kapacitet för samordnade insatser vid skogsbränder, eftersom båda dessa företeelser avsevärt bidrar till ökenspridningen och försämringen av jordbruksmarkerna, särskilt i Medelhavsregionerna.
21. Europaparlamentet betonar nödvändigheten av att effektivisera den information som medlemsstaterna förmedlar samt samordningen mellan medlemsstaterna.
22. Europaparlamentet rekommenderar att man utvecklar ett system för tidig varning och kontinuerlig övervakning av markens tillstånd för att vid rätt tillfälle kunna vidta åtgärder för att motarbeta erosion, förlust av organiska ämnen som medför utsläpp av växthusgaser samt förlust av åkermark och biologisk mångfald.
23. Europaparlamentet uppmanar därför kommissionen att den, i det förslag om en ny definition av bergsområden, ömråden och andra områden med naturbetingade svårigheter som den avser att lägga fram 2009, bland bedömningskriterierna prioriterar risken för jordförsämring och ökenspridning i de områden som ska övervakas.
24. Europaparlamentet anser det nödvändigt att utöka forskning, utveckling och innovation genom att fästa särskild uppmärksamhet vid de regioner som i störst utsträckning berörs av vattenbrist och torka, varvid hänsyn ska tas till biotekniska framsteg.
25. Europaparlamentet uppmanar kommissionen vidare att den inför den planerade halvtidsöversynen år 2009 av det sjunde ramprogrammet för forskning, teknisk utveckling och demonstration uppmärksammar möjligheten att införa ytterligare åtgärder för att uppmuntra fler medlemsstater att inleda forsknings- och utvecklingsprogram, i syfte att öka kunskapsnivån och därmed åstadkomma en mer hållbar markanvändning och ett mer hållbart utnyttjande av områden som är utsatta för jordförsämring.
26. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att pröva om det är nödvändigt att skapa ett ramverk för att bekämpa klimatförändringarnas orsaker och effekter, särskilt markförstörelsen.
27. Europaparlamentet anser att lämpliga program för utbildning och fortbildning bör riktas till såväl personer verksamma inom sektorn som till allmänheten, i det dubbla syftet att finna lösningar på specifika problem och att fostra ett kollektivt ansvarstagande bland dem som utnyttjar naturresurserna inom ett givet territorium.
28. Europaparlamentet önskar att unionen ska inleda informations- och utbildningsinsatser för i första hand unga jordbrukare för att främja införandet av jordbruksteknik som bidrar till att skydda jordmånen, i synnerhet när det gäller följderna av klimatförändringen och jordbruksproduktionens roll i klimatfrågan.
29. Europaparlamentet påminner om sin resolution av den 5 juni 2008 om framtiden för unga jordbrukare inom ramen för den pågående reformeringen av den gemensamma

jordbrukspolitiken¹ enligt vilken finansieringen av projekt som kan hjälpa unga människor att etablera sig som jordbrukare ska prioriteras.

30. Europaparlamentet anser att unionen måste stärka och förbättra sin självständighet och förmåga till självförsörjning på foder- och livsmedelsområdet, inte minst genom att förbättra markskyddet och skyddet av jordmånens produktiva egenskaper, framför allt genom att främja hållbar användning av vall och betesmarker för djurhållning (genom program för kött från betande djur, naturskyddsriktat betande osv.) så att beroendet av foderimport minskar. För att jordbrukspolitiken ska kunna bidra till tryggad livsmedelsförsörjning och hållbarhet världen över anser parlamentet att målet för denna politik måste vara att EU:s jordbruk ska präglas av ett balanserat förhållande mellan växtproduktion, djurhållning och energiproduktion.
31. Europaparlamentet begär att man inom ramen för en global koldioxidmarknad främjar bevarandet av skogarna och skogarnas återhämtning samt beskogning med olika arter, huvudsakligen i de medlemsstater som förlorat sitt naturliga skogsarv. Parlamentet betonar nödvändigheten av att inom Europeiska unionen förvalta skogarna på ett integrerat och hållbart sätt.
32. Parlamentet understryker vikten av skogarnas roll i vattencykeln och av en balanserad blandning av skog, ängsmark och åkermark för en hållbar vattenförvaltning. Parlamentet lyfter särskilt fram den viktiga roll som åkermark med ett högt organiskt innehåll samt anpassat växelbruk spelar. Parlamentet varnar för att den ökande markanvändningen är ett hot mot jordbruket, livsmedelssäkerheten och en hållbar vattenförvaltning.
33. Med hänsyn till jordbruksverksamhet inriktad på vallodling och skötsel av permanent betesmark och skogsarealer kräver Europaparlamentet att gröna certifikat ska kunna utfärdas för produktion av allmänna nyttigheter (lagring av koldioxid, bevarande av biologisk mångfald, markskydd).
34. Europaparlamentet uppmanar medlemsstaterna att använda sig av andra pelaren inom den gemensamma jordbrukspolitiken för att premiera jordbruksverksamhet inriktad på vallodling och skötsel av permanent betesmark och skogsarealer, och på så sätt bidra till produktion av allmänna nyttigheter (lagring av koldioxid, bevarande av biologisk mångfald, markskydd). Parlamentet uppmanar kommissionen att behandla bevarandet av vall och betesmarker som en prioriterad fråga.
35. Europaparlamentet uppmanar rådet och kommissionen att undersöka strategier för återställande av förstörd mark på grundval av stödåtgärder för att begränsa markförstörelse.
36. Europaparlamentet uppdrar åt talmannen att översända denna resolution till rådet och kommissionen, samt till medlemsstaternas regeringar och parlament.

---

¹ Antagna texter, P6_TA(2008)0258.